

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
LJUBLJANA, ČOPOVA 1 - DE-
LAVSKA ZBORNICA - TELEFON
ŠT.: 35—29 - POŠT. ČEK. RAČUN
ŠT. 17.548 - NAROČNINA: ZA
ČLANE ZZD 2.— DIN MESEČNO -
(24.— DIN LETNO) - ZA DRUGE
NAROČNIKE 3.— DIN MESEČNO
(36.— DIN LETNO) - CENE
OGLASOM PO DOGOVORU -
LIST IZHAJA VSAKO SOBOTO

LETO I.

LJUBLJANA, SOBOTA, DNE 16. OKTOBRA 1937.

ŠTEV. 1.

Z Bogom za delavstvo

Glasilo malega človeka majhnega naroda smo, glasilo slovenskega delavstva.

V času, ko je ljubezen na zemlji umrla in je pravica ubogih v porogu zasmehovana od mogočnih, lovi naš človek in narod za malim prostorčkom sonca in zraka, za svojim deležem življenja. Pa nas povsod odrivajo od skupnega bogastva božje družine na zemlji. Tej so ubili Očeta — Boga in Njegovo ljubezen in sedaj v brezsrčnosti nasilno jemljejo še od naše revščine.

To je zakon in sila pesti, ki si jo je proti nam iztisnil krivično mogočni; to je pravica zatiralca. Kakor s kleščami nas stiskajo od vseh strani. Od dela naših rok in našega duha pobirajo kakor valpet ponižujočo desetino. — Pa v tem ni prokletstvo. Zmerom je bilo tako, da so nekateri v sebi ubili božji glas vesti in ga prepili z brutalno silo pridobivanja. V tem pa je prokletstvo, da se je tudi oropani v svojih najglobljih utripih prilagodili mišljenju in težnjam roparja. Ljubezen je tudi on zavrgel, pravico razduhovil in potelesil. Začel je verovati v zmago gole moči in oznanjevati evangelij nasilja kot novo odrešenje.

Nič več ni duhovnega kraljestva in njegovega ravnovesja. Oskrunili so ga mogočni, oskrunjenega so zavrgli siromaki. Božja podoba v človeku ni nič, poedinec tone zato v morju množice in njenih zahtev. Mase derejo kakor uničujoče reke pod zastave nasilja na desno in levo — v fašizem in v kolektiv, da bodo ropali, eni ekspanzivno v borbi naroda proti narodu, drugi intenzivno človeka proti človeku.

V tem je torej prokletstvo, da po nasilju prevarane in ogoljufane množice truščno pozdravljajo nasilje, ki bo v krvavem vzdušju končno zapečatilo tudi ta gibanja.

Naš mali slovenski narod pa in njegov delavni človek doživlja v tem še posebno tragiko. Tistim, ki med nami ta tok podpirajo naravnost in brez ovinkov, pomagajo namreč nekateri v imenu večne Resnice in v znamenju Križa. Za božjo duhovno pravico rinejo pravico pesti in nasilja. Sistem in teorijo marksizma hočejo zlititi v božje posode. Kristusa hočejo prisiliti, da bi z duhom časa malikoval materijo. Pravijo, da njegovo Cerkev ljubijo, a njegovemu namestniku očetovsko čast jemljejo, ko se postavljajo sodnika njegovih del in njegovih nalog.

Zato tudi beže od narodove skupnosti, ki je za enkrat še živo-katoliška, in v objemu s protikatoliškimi strujami ustvarjajo neko megleno ljudsko-frontaško skupnost naroda, ki je vse preje kot katoliška. Žalostni so naših zmag, naših porazov so veseli. V težavni borbi za koristi naroda njim, ki se zanje bore, polena pod noge mečejo. Katoličanom širom sveta ne verjamejo, tudi škofom ne. Krajevne cerkve delajo odgovorne za vse zmede sveta, borbo nasprotnih sil pa rišejo kot borbo za demokracijo in pravice zatiranih stanov.

Take razmere časa so, ki so poklicale v življenje organizacijo Zveze združenih delavcev in v zvezi z njo tudi »Slovenskega delavca«.

Naloga »Slovenskega delavca« je vzporedno z ZZD braniti pravice žuljavih rok in ustvarjajočih duhov delavnih stanov, strniti brezmočne posameznike v močne delavske organizacije in

Jože Langus:

Živimo iz Krekovih del

Veličina Kreka

Dve stvari sta na svetu nedopovedljivi, dve stvari, o katerih še ni noben govornik povedal vsega, noben pisatelj napisal vsega, noben pesnik opel vsega. To sta materina ljubezen in snujoči duh velikih mož. Kdo je namreč na svetu, ki je mogel z besedo ali peresom naslikati vso materino ljubezen. Kdo je popisal vse utripe materinega srca, vse njene misli, kdo vse žrtve, ki jih snuje, rodi in žrtvuje mati. Ni ga! In kdo je, ki je opisal vse načrte, vse zamisli, vsa tveganja, vsa ugibanja, vsa vidna in nevidna dela velikih mož, ki so jih v življenju snovali, korigirali, zavračali, nanovo zamislili, katere so izvedli in katere so morali radi nerazumevanja nesti s seboj v grob. Nihče! Vse to, kar mi vidimo, kar slišimo, je le majhen del vsega, je le utrinek celote, je po pesniku Prešernu le sled sence zarje onstranske gloriole vsega, kar je vsak veliki genij mislil, snoval, žrtvoval, ustvarjal in ustvaril in nam zapustil

veliko dediščino

V tem je veličina našega Evangelista dr. Janeza Kreka, da niti danes, po dvajsetih letih njegove smrti ne moremo pregledati njegovega dela, da smo danes, po dvajsetih letih, še vedno ostali le pri poskusih njegovega življenjepisa in pregleda njegovega ustvarjajočega duha. Kajti to, kar je ta veliki mož ustvarjal, je tako življenjsko, tako z narodom povezano, tako z nami zraščeno, je tako naše in nam tako blizu, da tega ne vidimo in ne čutimo ter niti ne slutimo. Še več, to, kar je ustvarjal dr. Krek, je tako sodobno, da mislimo, da je to naše delo. Vse, kar danes vidimo okrog nas, kar je danes med našim narodom pozitivno ustvarjajočega, vse to nosi Krekov pečat. Naša narodna zavest, naša skupnost, naše združništvo in gospodarske organizacije, sila našega tiska, zanos naših mladinskih organizacij, borbenost delavskih mož in fantov, samostojnost in samozavest našega kmeta, itd., itd., vse to je delo Krekovo. Vse to je Krek ustvaril, in kdor danes dela na tem kjerkoli, le nadaljuje po Kreku započeto delo, dela

te v delavno skupnost slovenskega naroda.

Ta narodna skupnost pa se mora graditi za borbo za pravico, ki jo ljubezen dopolnjuje. Proti nasilju in premoči materialnih sredstev, ki jih čas pošilja v boj proti našim šibkim istovrstnim silam, postavljamo mi revolucijo duha, zajeto iz Boga. Ta je po vsem svojem bistvu nasprotna vsakega krivičnemu nasilju in tako dolgo vpije do neba, da iznova ustvarja nova čutenja, nova boljša spoznanja, nove zakone in nova sožitja.

Odklanjamo zato brezkompromisno vse na desno in levo, kar ne raste iz božjih temeljev. Naša dolžnost je samo, da božje nauke, po Kristusu izročene, časovno prevedemo v življenje, v dopolnjevanje harmoničnega odrešenja človeške duše in telesa.

Kristus pa je svoj nauk izročil učeništvu Cerkev in hoče, da ga nam ohranjuje in posreduje po razsvetljenju sv. Duha preko papežev in njegovega duhovništva. Pred velično duha Cer-

to, kar je Krek zamislil, kar je Krek že vodil. In še več: kdor bo delal kjerkoli v katoliški skupnosti našega naroda v prihodnjih desetletjih, bo hodil po Krekovih stopinjah, ali pa se bo sam izločil iz jedra našega slovenskega naroda, ker je v narodu strnjeno

vsestransko delo pokojnika.

Nemogoče je naštetati vsega Krekovega dela, ker je bil delaven prav na vseh poljih, pri vseh stanovih. Bil je časnikar — nad 6000 člankov pripisujejo

Okrašena slika dr. J. Ev. Kreka na plenarni seji ZZD 3. okt. 1937

njemu — bil je pisatelj — pisal je povesti in ljudske igre — bil je pesnik, bil je veroučitelj — spisal je velike zgodbe sv. pisma, ki jih je izdala Mohorjeva družba, — bil je ljudski in parlamentarni govornik — imel je nad 3000 taborov, — bil je prav posebno organizator delovnega ljudstva — kmetov in delavcev. Dr. Janez Evangelist Krek je bil veliki slovenski sejalec, kakršne pošlje Bog narodom le na stolletja.

kve umolkne naša nevednost in njena navodila sprejemamo s sinovsko vdanostjo, prežeti vere v njeno božje poslanstvo. Klic Cerkev, okrožnice papežev, navodila škofov so za nas božje veljavne in zato edino odrešilne direktive. O njih ne debatiramo, ampak samo premišljamo, kako bi jim zmago priborili.

Brezkompromisno katoliški stopamo tako na osnovah naukov Cerkev po navodilih njenega učenstva kot pripadniki malega in zatiranega slovenskega naroda v tesni povezanosti z njegovo skupnostjo na branik koristi slovenskega delavca z iskreno željo, da bi mogli biti sograditelji vsega, kar je v delavstvu in v narodu resnično dobrega.

Bog pa naj ne bo samo na naših ustnicah, ampak tudi takoj na početku našega dela in naj ga spremlja in blagoslovi, da v vsej polnosti nadaljujemo delo, ki ga je pred 20 leti prekinila smrt velikega pokojnika dr. J. Evangelista Kreka.

Krek je dopovedal Slovencem, da so Slovenci. To narodno zavest ni vsadil le v srca nekaterih inteligentov, ampak jo je vzbudil in ustvaril v srcih preprostega ljudstva v zadnji gorski vasi. Krek je z ustanovitvijo Orla napravil iz Slovencev močno disciplinirano armado, kakršne nimajo veliki narodi. In to discipliniranost je Krek ustvaril ne s silo, ampak z ljubeznijo, z nasmehom. Krek je osvobodil našega kmeta ode-ruhov z ustanovitvijo posojilnic. Krek je organiziral našega delavca v krščanski delavski organizaciji, je dvignil socialno zavest celega naroda na stopnjo, kakor je nimajo drugi veliki narodi in smo radi nje stali ponosno

enakovredni velikim narodom.

V Evropi skoro ni naroda, ki bi bil po svoji gospodarski strukturi tako navezan na delo svojih rok, kot je slovenski narod. In vendar ni v Evropi skoro naroda, v katerega bi pri enaki industrializaciji in revščini proniknil komunizem tako malo in počasi, kakor ravno v slovenski narod. Zasluga Krekova!

Francozi so znani kot zelo socialistično orijentirani narod. In vendar je slovenski narod neprimerno bolj socialno zavezan kot francoski. Zasluga Krekova!

Nemci so znani po svoji disciplini in organizatorni sposobnosti. Pa vendar niso nikdar relativno imeli tako organizirano mladino, kakor Slovenci. Zasluga Krekova!

Združništvo je lastno slovanskim narodom. In vendar drugi veliki slovanski narodi niso imeli in še danes nimajo tako razvitega združništva, kakor Slovenci. Zasluga Krekova! Vse to je bila osnova za naše

narodno osvobojenje.

Slovenci smo bili in smo reven narod. Šola je bila v Avstriji usmerjena v nemško vzgojo in je nas zanemarjala napram drugim avstrijskim narodom. In vendar je bil slovenski narod v izobrazbi na drugem mestu izmed vseh avstrijskih narodov. Zasluga Krekova in njegovih prosvetnih društev, s katerimi je narod dvignil, da je vstal in spontano šel za njim, ki je bil

vodja našega naroda.

Nemci proslavljajo Bismarka in Hitlerja, ki sta združila nemški narod v narodno državo. Italijani proslavljajo Garibaldi in Mussolini, ki sta združila in zorganizirala italijanski narod in državo. Poljaki dvigajo visoko ime Pilsudskega, ki je obnovil poljsko državo. In vendar: vsi ti narodi so se pripravljali na vstajenje stoletja, pa so veliki narodi, mogočni narodi, gospodarsko močni narodi. Slovenci pa smo se svoje slovenske zavesti zavedli prav za prav šele pod Krekom, ker ta je zorganiziral narodno delo. Krek pa je slovenski narod pripeljal v osvobojenje v nekaj desetletjih. Veliki osvoboditelj Slovencev, Mojzes slovenskega naroda! Ime Krekovo bi bilo zapisano ne le v zgodovini malega naroda, ampak v svetovni zgodovini, ako bi ga imeli drugi narodi, tako velik je po svojih delih, tako ustvarjajoč po svoji moči, tako preroški v gledanju v bodočnost.

Bog pokaže svojo ljubezen narodu na dva načina: da mu pošilja trpljenje in velike moze. Slovenski narod je narod trpljenja, neprestanega zapostavljanja, zatiranja, omalovaževanja, večne borbe za kruh. Slovenski narod pa je tudi narod velikih moč. Slomšek, Krek, Jeglič, imena, ki jih moramo izgovarjati naravnost s svetim spoštovanjem, pa tudi imena, ob katerih se nam mora vzbuditi v srcu

zahvalna in prošnja molitev:

Vsemogočni Bog, ki si v svoji neprecenljivi modrosti in usmiljenju naklonil ubogemu slovenskemu narodu, narodu Tvoje matere brezjanske Marije velikega Kreka, tisočkrat bodi zahvaljen.

Vsemogočni Bog, ki si dal tako velike talente našemu Kreku, katere je porabil v čast Tebi in v korist slovenskega naroda, povrni mu po svojem usmiljenju tisočkrat vse.

Vsemogočni Bog, usliši naše prošnje, da bomo po Tvoji milosti mogli nadaljevati veliko delo, ki si ga začel Ti po našem Kreku, da bomo to delo vršili z nesebično ljubeznijo, z nikdar končanimi žrtvami, z neustrašenim pogumom tako, da bo to delo Tebi všeč, nam in narodu v korist.

Obletnica plebiscita

Pretekli dnevi se je ves slovenski narod spominjal za nas nesrečnega koroškega plebiscita, ki je ločil od vzajemnega skupnega našega narodnega telesa tisoče zvestih, dobrin, narodno zavednih Slovencev z nekdanjo zibelko Slovencev.

Tudi delavski stanovni ne smejo tiho mimo teh dogodkov in v interesu narodnega življenja posvečujemo skupaj z našimi delavci nesrečni Koroški in Slovenci na njem v pomneči ljubezni naslednje vrstice:

Prvi boj po razsulu Avstrije za Koroško je končal z vojaško zmago Jugoslovancev. V začetku junija l. 1919. so jugoslovanske čete vkorakale v Celovec, zasedle so Gosposvetsko polje, stale so na vrhu gore Sv. Helene nad Celovsko ravnino. A bilo je žalibog prepozno. Nemci so z boji dosegli svoj smoter — plebiscit.

Clovek, bi na prvi pogled mislil, da je bila določitev plebiscita za Koroško nekaj pravičnega, pa ni bila! Nihče ni vprašal našega ljudstva, če mu je prav ali ne, ko mu potujčujejo njegovo slovensko deo na koroški slovenski zemlji! Nihče ni poslušal našega koroškega slovenskega ljudstva, ko je isto z vso odločnostjo ugovarjalo, protestiralo proti šoli — potujčevalnici —. Ko pa je zločinska ponemčevalnica opravila svoje nemoralno delo, ko je 50 let potujčevala našo slovensko deo in s tem naš narod na Koroškem — tedaj so dali temu pojaničarjenemu narodu glasovnico v roke! Kakšna krivica za ves slovenski narod!!

Tako so nas oporali naše koroške slovenske zemlje! Rop je bil ta plebiscit na Koroškem in ničesar drugega, čeprav je izgledal kot nekaj strašno korektnega in pravičnega!

Pa oglejmo si nekoliko, kako je izpadel ta famozni plebiscit. Za Jugoslavijo je bilo oddanih 15.279, za Avstrijo pa 22.025 glasov. Osemnajst občin je dalo večino glasov za Jugoslavijo. Te občine so bile: Loče pri Baškem jezeru, Ledenice, St. Jakob v R., Logavas pri Vrbskem jezeru, g. Vesca, Bilčovs, Bistrica v P., Blato pri Pliberku, Libuče, Zvabek, Libeliče. Južno od Drave je bilo oddanih za Jugoslavijo 10.405, za Avstrijo pa 10.083 glasov. Teh 27 občin južno od Drave je torej dalo večino glasov za Jugoslavijo. Če prištejemo tem 27 občinam še 7 občin med Dravo in Vrbskim jezerom, to so: Logavas, Hodiše, Otok, Kotmaravas, Bilčovs, g. Vesca, vidimo, da je bilo v teh 34 občinah južno od Vrbskega jezera oddanih za Jugoslavijo 12.167, za Avstrijo pa 11.849 glasov. Večina za Jugoslavijo: 318 glasov.

To so dejstva in številke, ki nas morajo neprestano opominjati, da ne pozabimo na desetisoče zavednih Slovencev v tujem Korotanu in jim tako v njihovi težki narodni borbi dajemo svojo oporo!

Sv. Križ nad Jesenicami

Strokovna organizacija Kovinarjev ZZD pri nas je zbrala pod svoje okrilje že skoraj vse delavstvo naše fare, ki je zaposleno v obratih KID. Organizacija dobro deluje in na zadnji seji smo sprejeli glasom sklepa obnega zborna pravilnik o lastnem podpornem fondu. Denar tega fonda bomo uporabljali sami, kar je edino pravilno. S tem se bo organizacija postavila še na trdnjše temelje in naše delo bo še uspešnejše. Delavstvo se dobro zaveda, kje je njegovo mesto. V dolgih letih je bilo temeljito preizkušeno in se ne bo več pustilo speljati od vsakega, ki bi se mu hotel postaviti za vodnika.

Dr. Aleš Ušeničnik:

Delavci in Cerkev

Razmerje do Cerkve je treba urediti

Bolj kot kdaj poprej je dandanes potrebno, da delavci prav uravnajo svoje razmerje do Cerkve. Za delavca — katoličana seveda ni nobenega dvoma, da mu je Cerkev glasnica resnice in vodnica v srečno posmrtno življenje. Ta vera delavca — katoličana za vedno loči od komunizma, ki Boga in posmrtnost ne le zanika, temveč z mrzkim sovraštvom trga iz src in s silnimi žrtvami vzgaja nov rod »brezbožnikov«, ki naj iztrebi z zemlje božje ime. S te strani ima res komunizem nekaj satanskega, kar je težko umeti brez snovanja temnih sil pekla. Z druge strani pa komunizem katoliške delavce mika in omamlja, ker oznanja delavstvu odrešitev in novo, lepšo ter srečnejšo dobo, ko bo delavec svoj gospod, enako-praven vsem, z vsemi svoboden član skupne družbe, ko ne bo več izkoriščevalcev in izkoriščevancev, ampak bodo vsi enaki, ker ne bo več razredov v družbi in ne bo več država organizacija za zaščito kapitalizma. Razumljivo je, da vse to delavce omamlja in da razmišljajo, kako bi komunizem oprostili brezboštva in ohranili le to, kar gospodarsko in socialno obeta delavstvu. To, pravimo, je zelo razumljivo. Ali je komu zameriti, ako si skuša brez greha in krivic pomagati iz bede in priboriti človeka vreden položaj v družbi? Ne, nikomur tega ni zameriti, zato tega tudi delavcem zameriti ne moremo. Samo se vpraša, ali je pot, ki jo kaže komunizem, res pot v odrešitev delstva iz ponižanja in bede? Samo to se vpraša in Cerkev pravi, da ni. Cerkev pravi, da bi komunizem izpeljal delavce v mrzko sužnost in le v enakost v bedi (Leon XIII.).

Zaupajmo Cerkvi

Toda ali gre Cerkvi in nje poveljarjem papežem glede takih vprašanj vera? Ali se morejo delavci na take besede trdno zanesti?

Nekateri očitaajo Cerkvi, kakor da ni za delavce še ničesar storila. Drugi pa prav nasprotno nejevoljno godrnjajo, čemu se Cerkev v take stvari vtiče, ki je nič ne brigajo. To dokazuje, kako malo pravične so sodbe ljudi o Cerkvi. A to Cerkev kajpada ne more motiti, da ne bi oznanjala resnice in pravice.

Zakaj se Cerkev vtiča v delavsko vprašanje? Zato, ker je Kristusova Cerkev! Kakor se je Kristus smililo ljudstvo — »ljudstvo se mi smili«, je dejal (Mr 8, 2), — tako se je vedno smililo tudi njegovi Cerkvi. Od početka je Cerkev mislila na to, kako bi z različnimi napravami — s podpornimi blagajnami, organizacijo dela, organizacijo krščanske ljubezni — poskrbela za uboge, za bolnike, za sužnje, za delavce brez dela. Protestant Harnack je napisal o tem lepa poglavja in tudi dr. Krek je napisal (zlasti po Harnackovem delu) posebno razpravo o socialnih organizacijah prvih kristjanov. (Društveni govornik, I 1908). Kako čudovite organizacije je ustvarila ta ljubezen v srednjem veku, je dosti znano. Prav ta ljubezen navdihuje tudi Cerkev v naši dobi, papeže naših dni, da bi pomagali trpečim, tembolj, ker so teh trpečih neznanske množice, saj pravi Pij XI. (v okrožnici Quadragesimo anno 60.), da »njih ječanje vpije z zemlje k Bogu«. Papeži seveda gledajo delavstvo po vsem svetu, tudi bedne proletarce na Daljnem vzhodu, poleg tega pa, kakor zopet pravi isti papež »še veliko množico kmetskih delavcev, ki so potisnjeni na najnižjo življenjsko stopnjo, brez upa, da bi si kdaj pridobili košček zemlje in zato za vedno izročeni proletarstvu, če se ne bodo uporabila primerna in uspešna sredstva« (prav tam). Vsem tem bi radi pomagali, ker se jim smilijo, ker imajo do njih globoko sočutje, zajeto iz Gospodovega srca.

A kako pomagati?

Papeži nimajo bogastva tega sveta. Tudi bi še toliko bogastvo malo poma-

galo ob tolikih množicah bednih. Treba je delavce, treba je »proletarce odrešiti«. Tudi papeži hočejo to, kar hočejo komunisti. Pij XI. rabi prav to besedo in še dostavlja, da mnogi dvomijo o možnosti take odrešitve, a da se v resnici »more in mora izvesti« (Quadragesimo anno 60.).

Seveda papeži ne morejo svetu izdelati podrobnega gospodarskega in tehničnega programa, kako naj se to izvede. Za te, pravi Pij X. po resnici in pravici, Cerkev nima »ne poslanstva ne primernih sredstev« (Qua 41). Ima pa Cerkev nekaj, kar je predvsem potrebno, če naj se delavsko vprašanje srečno reši. To so tista pravna socialna in gospodarska načela, brez katerih delavskega vprašanja ni mogoče rešiti. Brez pravih načel ljubezni in pravice za delavca ni rešitve. Ta načela se morajo v gospodarstvu takorekoč utelesiti in tako ustvariti nov gospodarski in socialni red. »Socialna pravičnost, pravi Pij XI. v svoji socialni okrožnici, mora prešiniti vse ustanove narodnega in socialnega življenja in ustvariti pravni in socialni red, ki se mora po njem ravnati vse gospodarstvo. Socialna ljubezen pa mora biti kakor duša tega reda (Qua 89). Teh načel pa marksizem ne pozna. Marksu je bila pravica prazna beseda. Marx je zaupal le v moč in silo. Moč in sila pa morda za nekaj časa res osvobodita delavce, a trajnega blagostanja sami ne moreta dati. Rusija je za to kričel zgled. Sila ne pozna sočutja, ne ljubezni, ne človečnosti. Zato pa delavci nikjer niso tako zaslužni kakor na Ruskem. Francoski pisatelj Gide, ki je bil ves zaljubljen v komunizem, je to razočaran izpovedal, ko se je vrnil iz komunistične Rusije.

Važnost papeških okrožnic

Ce torej nekateri vprašujejo, kaj so papeži v zadnji dobi storili za delavstvo, je treba pokazati le na okrožnice Leona XIII. in Pija XI., zlasti okrožnici »Rerum novarum« (1891) in »Quadragesimo anno« (1931). V te okrožnice so položeni pravni, socialni in gospodarski nauki, ki se morajo uveljaviti v družbi, v gospodarskem in socialnem življenju, da zasije delovnim stanovom lepša doba. V okrožnici »Rerum novarum«, pravi Pij XI., je dal Leon XIII. »človeštvu varne smernice, kako rešiti tisto težko vprašanje človeške družbe, ki se imenuje socialno vprašanje« (Qua 2). Leon XIII. je sam nekemu sociologu namenil svoje okrožnice tako označil: »Moj namen je bil, izboljšati bedno stanje delavstva. Zavzel sem se pri državah za pravdo delovnega ljudstva, da ne bi bilo, ko je vendar tako veliko in koristno, zapuščeno in brez obrambe izročeno pridobitnemu sloju, ki ga tako izrablja. Vodnici pri tem delu pa morata biti pravičnost in ljubezen.« V drugi okrožnici (Graves de communi 1901) je Leon XIII. klical na delo zlasti duhovnike. »Pojdite med ljudstvo!« je bil njegov klic, zakaj rešitev socialnega vprašanja je nujna, zelo nujna (res clamat, vehementer clamat! Vprašanje vpije, močno vpije po rešitvi).

Prav tako se je Pij XI. v svoji okrožnici zavzel za »svete pravice delavcev« (Qua 28) in Leonov nauk še bolj določil in primeril današnjim razmeram, ki je kapitalistično gospodarstvo tako »strašno trdo, kruto in brezsrčno« (Qua 110), ko je »na eni strani neizmerno bogastvo, na drugi pa neizmerena množica proletarcev« (Qua 61) in ko je država sama, ki bi morala skrbeti za vse, najbolj pa za delavske stanovce, ki si sami ne morejo pomagati, »zaslužena pohlepu ljudi« (Qua 110). Tu ne more pomagati komunizem, ki bi prinesel ljudstvu le »silo, klanje in pokončanje« (Qua 113). Tu morejo pomagati le krščanska načela o socialni pravičnosti, ki urejajo vse gospodarstvo po zahtevah obče blaginje.

Ta odrešilna načela oznanjajo svetu papeži. Ne kličejo le učenjakom, da je »utrgavati delavcem zaslužno plačilo

vnebovpajoč greh«, temveč kažejo v svojih okrožnicah tudi na načine, kako bi se mogla načela pravičnosti dejansko uveljaviti.

Obveznost okrožnic

Sedaj pa vprašamo: Ali papeži, ki jih je Kristus postavil svoji Cerkvi za poveljarje in jim zapovedal, da uče vse narode, nimajo pravice res učiti? Med temi nauki so pa tudi pravni socialni in gospodarski nauki. »Saj mora Cerkev vse voditi k Bogu, torej v vsem življenju, tudi v socialnem in gospodarskem, uveljaviti načela ljubezni in pravice.« »Pravica in dolžnost!« odgovarja Leon XIII. in Pij XI., pravica in dolžnost tudi v socialnih in gospodarskih vprašanjih, po njih pravni prati »z vrhovno oblastjo soditi« (Qua 41). Ako papeži sami to slovesno izjavljajo, kako da bi katoličani še dvomili, ali se smejo na socialni nauk papeških okrožnic zanesti?

Socialno vprašanje je zelo težko, kakor je naglašal že Leon XIII. (RN 1), sodelovati morajo vsi, Cerkev, država in poedinci, a to je gotovo, da bodo »brez Cerkve vsi poskusi prazni« (RN 23). Zato bi morala biti vseh, zlasti pa delavcev, ki so po krivicah sedanjega družabnega reda najbolj prizadeti, da se z ljubeznijo oklenejo Cerkve in verno poslušajo nauke in navodila papežev. Te nauke in ta navodila pa dajejo papeži zlasti v okrožnicah. Zato bi morali vsi, ki se trudijo z delavskim vprašanjem in tudi delavci sami, te okrožnice marljivo študirati in kolikor je vsakemu mogoče, tudi izvajati.

Komunizem največja nesreča

Dejali smo, da Cerkev hoče delavstvu pomagati, ker se ji smili. Ne smemo seveda zamolčati, da se ji res smili v časih bedi, a da se ji še bolj smili, ko gleda, kako ga razne zmote, predvsem komunistične, tirajo v večno bedo. Kdo bi mogel zameriti Cerkvi, če ji je še več za duše, kakor za telesno življenje? Vendar pa je tu, v skrbi za večno srečo in za časno srečo, čudovito soglasje. Komunizem, ki ga Cerkev obsoja, ker tira delavstvo proč od Boga v večno pogubljenje, je tudi za časnost delavcev največja nesreča. Pij XI. je v posebni okrožnici (Divini Redemptoris 1937) odkril zločinsko hinavščino komunizma, ki skuša pod različnimi slepimi načini, skupnosti za karitativno delo »ljudskih front«, demokracije, pacifizma zapeljati delavce in vpeljava počasi v komunizem. Pij XI. je tudi slovesno izrekel, da se komunizem in socializem sploh ne dasta »pokristjaniti«. Nihče ne more biti pravi katoličan in pravi socialist! (Qua 121). Kajpada imata socializem in komunizem marsikaj, kar je upravičeno. A to ni komunizmu in socializmu svojska lastnina, to so zahteve splošne pravičnosti, najbolj pa zahteve krščanske pravičnosti. »Kdor ima torej takšne želje in zahteve, nima vzroka, zakaj bi se pridruževal socializmu« (Qua 116). To hoče tudi Cerkev, to hočejo tudi papeži. Komunizem kot tak se pa ne da ločiti od brezboštva. Brezboštvo je oznanjal Marx, brezboštvo je oznanjal Lenin, brezboštvo oznanja Stalin in kjerkoli je komunizem le za čas zavladal, se je takoj obrnil proti Cerkvi in proti Bogu. Ta dejstva že sama potrjujejo Pijev nauk.

Ne dajmo se torej begati, ampak se verno držimo Cerkve in papeža!

Sv. Hieronim je v zmedah tedanje dobe vzkliknil: »Kdor je s papežem, ta je moj!« Tako moramo tudi mi, morajo katoliški delavci v zmedah naše dobe postaviti trdno načelo in geslo: »Kdor je s Cerkvijo, kdor je s papežem, ta je naš.«

V prih. številki pričnemo priobčevati povest, ki se bo nadaljevala skozi celo leto.

Z delavskih bajišč

Iz centrale

Tovariši! Prvič prihaja med Vas vaše lastno glasilo organizacije. Sami ste tako hoteli, sami tako sklenili.

Prvič Vas v lastnem organizacijskem glasilu pozdravljamo. — Pozdravljamo vse, ki so v organizaciji kot borci v prvih vrstah, vse ki so v organizaciji kot sodelavci. Pozdravljamo tudi vse tiste, ki so z nami, a še niso v organizaciji. Vabimo jih, da se priključijo k nam in pomagajo z nami graditi močno katoliško delavsko strokovno organizacijo.

List je bil poslan vsem krajevnim organizacijam, ki še niso dale točnih naslovov, pod skupnim zavetkom. Če kje želite drugače, prosimo, da nam sporočite. »Slovenski delavec« je naše glasilo. § 6. novih pravil pravi: »Vsak redni član mora biti naročnik glasila ZSD.« Vsi člani zato plačujejo naročnino obenem z mesečno članarino.

Glasilo nam je bilo potrebno. List naj ojači med Vami tisto organizacijsko vez, ki mora biti temelj vsaki organizaciji.

Tovariši! Vsak teden bo prihajal »Slovenski delavec« med Vas. Kot dober prijatelj Vas bo bodril, da v težkem boju ne omagate, dajal Vam bo nasvetov, Vas bo učil in Vam pomagal. Sprejmite ga kot svojega najboljšega tovariša. Priporočite ga vsem sodelavcem, prijateljem in znancom, da tudi oni z listom spoznajo hotenje naše organizacije, našega pokreta.

Pojdimo vsi neustrašeno na delo za

zmago naših idej in za dobrobit delovnega ljudstva. Pri tem pa nam bo zvesto pomagal »Slovenski delavec«.

Zahvala »Del. fronti«

Zveza združenih delavcev in njen pokret je doslej užival gostoljubje »Delavske fronte«. V interesu rasti naše organizacije smo bili prisiljeni ustanoviti lasten list. Izdajatelj »Delavske fronte« velja za vso pomoč, kar jo je bila naša mlada organizacija pri njih deležna v imenu centrale in pokreta iskreni: Bog plačaj!

Za naš list

pridobivajte naročnikov, poskrbite v večjih krajih za kolportajo, uredite prodajo po trafikah. Pristopajte kot člani h konzorciju lista z enkratnim prispevkom 60 din ali v 12 mesečnih obrokih po 5 din. Pišite po položnice za obročno odplačevanje.

Današnji številki prilagamo položnice. Prosimo nakažite naročnino!

Minimalne mezde

so stopile v veljavo. Zdi se nam, da podjetniki gredo tiho preko tega dejstva in plačujejo plače, ki so manjše od zakonito določenih minimalnih. Opozorjamo vse skupine, da naj skrbijo, da se ta zakon izvaja v dobro delavstva. Kjerkoli se podjetniki tega branijo, jih opozorite na zakonske posledice in našo centralo takoj o tem obvestite.

Borba v Gračnici

Pogajanja so se zaključila in podpisan je bil sporazum.

V podjetju Henrik Falter, tovarna podjetnikov in drugih lesnih izdelkov, ki ima svoje obrate v Gračnici pri Rimskih Toplicah in Jurkloštru, je že dalje časa trajalo precej napeto razmerje med podjetjem in delavci. Delavstvo je imelo plače tako nizke, da je le težko izhajalo ali pa se je moralo zelo zadolžiti, da se je prebrinilo skozi življenje. Prišlo je celo tako daleč, da trgovci niso hoteli več dajati na up.

Iz teh težkih razmer, ki so kakor mora tlačile delavstvo, bi si samo gotovo ne moglo pomagati, če ne bi bilo delavskih strokovnih organizacij. Organizaciji ZSD in JSZ, ki imata obe člane v tem podjetju, sta vse potrebno ukrenili, da se delavstvu pomaga. Pozvali sta podjetnika, naj pristopi k pogajanjem za zvišanje plač. Pri tem sta se opirali na svoječasno obljubo podjetja, dano pred tremi leti ob priliki znižanja plač, ko je podjetje izjavilo, da bo zopet zvišalo plače, čim se bo zboljšala konjunktura in se bo zvišala draginja. Sedaj, ko se je to vse zgodilo in je draginja posebno v Gračnici in Jurkloštru nad pričakovano narastla ter se je konjunktura mnogo izboljšala, je delavstvo upravičeno zahtevalo svoje.

Podjetje je v začetku pri prvih razpravah absolutno odklanjalo vsako zvišanje plač z izgovorom, da podjetje ne nese in da obratuje samo radi tega, da imajo delavci delo. Naposled pa je predlagalo, da naj se plače zvišajo individualno, to je samo nekaterim, ki so najbolj potrebni. Ker se je izkazalo, da so potrebni vsi, eden bolj kot drugi, seveda delavstvo na ta predlog ni moglo pristati in je vztrajalo pri svoji zahtevi, namreč, da se temeljne plače za moške zvišajo od din 2.50 na din 2.80, za ženske pa od din 2.— na din 2.30. Po več brezuspešnih neposrednih razpravah sta obe organizaciji v smislu čl. 15. uredbe o minimalnih mezdah, sklepanju kolektivnih pogodb, poravnavanju in razsodnosti, zaprosili okrajno načelstvo v Laškem, da uvede poravnalno postopanje. Ko sta tudi ti dve razpravi brezuspešno iztekli kljub trudu zastopnikov organizacij in laškega g. okrajnega načelnika, je po drugi poravnalni razpravi, ki se je vršila dne 21. pr. m., delavstvo obeh obratov v Gračnici in Jurkloštru stopilo v stavko. To je bila pač, ko so že vsa druga sredstva odpovedala, edina rešitev za delavstvo, ki si drugače pomagati ni moglo. Delavstvo je v stavki vzdržalo sijajno, dogajale se niso nobene nerednosti in tudi disciplina je bila na višku.

Ko je podjetnik videl skupen in strmen nastop vsega delavstva, in njegovo nezlomljivo voljo, da vztraja do konca, je na razpravi za likvidacijo stavke, ki jo je na pobudo obeh organizacij sklical In-

spekcija dela, pristal na zahteve delavstva v Gračnici popolnoma, v Jurkloštru pa vsaj deloma in stanju primerno. ZSD je dosegla tudi zvišanje nekaterih akordnih postavk delavcem, ki pri zvišanju temeljnih mezd ne bi prišli v poštev.

Podjetnik je končno sprevidel, da ne more ničesar doseči proti organiziranemu upor delavstva, ki je s tem pokazalo, da je še sposobno za ostrejša akcije.

Drugemu delavstvu pa bo ta primer lep zgled, kaj lahko doseže delavstvo, če svoji organizaciji zaupa in se pusti voditi. Tudi očitki onih, ki pravijo, da je organizacija nepotrebna, da ničesar ne doseže itd., so s tem ovrženi. Zato pa tovariši, kdor hoče dobro sebi in drugim, naj se organizira in naj tudi sam s svojo discipliniranostjo pripomore do uspeha.

Sv. Lovrenc na Pohorju

Kaj iščejo tam? Zvedeli smo, da je v nedeljo, dne 3. avgusta Jugoslovanska strokovna zveza imela v neki gostilni pri Sv. Lovrencu na Pohorju svoj sestanek. Čudno se nam zdi, zakaj je kar na lepem začela s svojimi sestanki, ko ni bilo za to nobenega vzroka in povoda. Sedaj ko je Zveza združenih delavcev uredila razmere pri podjetju A. Löschnigg, in se prav danes vrši poravnalna razprava v Mariboru radi podjetja H. Kieffer, pri Sv. Lovrencu, ti pride kar na lepem še ena organizacija in prične begati delavstvo. Tak način dela se nam ne zdi niti pošten niti razmeram primeren. Vemo, da vsaka organizacija dela na tem, kako bi se razširila, vendar pa se to ne sme vršiti na škodo delavstva, kakor to hoče JSZ v Sv. Lovrencu na Pohorju. K sreči je delavstvo že toliko razsodno, razen par nezavednežev, da zna presoditi vrednost organizacije in uspeh njenega dela, ter se je ta sestanek JSZ izvršil brez vsakega uspeha in ni na nikogar napravil nobenega posebnega vtisa. Ostala je samo zavest, da JSZ dela na način, kakor bi delati ne smela. Delavstvo nima nobenih želja, niti potrebe, da bi ustanovljalo še eno organizacijo, ko dobro ve, da je ZSD zanj storila več kakor vse druge organizacije, ki so že obstajale v Sv. Lovrencu, pa so ob težkih razmerah omagale in propadle. Edino ZSD se je obdržala in uspela. Ob takih okoliščinah upravičeno vprašamo JSZarje: »Kaj iščete tam?«

Mislinje

Delavstvo se organizira! V nedeljo, dne 10. t. m. se je v Mislinjah ob 10. uri dopoldne vršil sestanek delavstva. Udeležba je bila zelo velika kljub temu, da so nekateri oddaljeni po 2 do 3 ure. Na sestanku je prišel tudi zastopnik centrale ZSD, tovariš Višnar, ki je navzočim poročal o pogajanjih za kolektivno pogodbo pri podjetju dr. A. Perger v Mislinjah, jim primerno razložil osnutek kolektivne pogod-

be podjetja in dosežene uspehe. Poročal je tudi o plenarni seji in njenih sklepih ter dal navodila za dopisovanje, pošiljanje naslovov itd. Poudarjal je, da je moč v delavcih samih, in da bodo drugi organizacije upoštevali samo v toliko, v kolikor se bodo svojih dolžnosti zavedali njeni člani. Sestanek je vsekakor dobro uspel in dosegel svoj namen.

Dne 6. t. m. se je v prostorih centrale ZSD vršila razprava za sklenitev kolektivne pogodbe pri podjetju dr. A. Perger. Navzoči so bili tudi zastopniki delavstva iz Mislinj, kot zastopnik podjetja pa je razpravi prisostvoval stavbenik g. Polc iz Ljubljane in njegov sin g. Ing. Karl Polc. Na tej razpravi se je dosegel sporazum v vseh točkah kolektivne pogodbe, odprto je samo še vprašanje plač, ki pa se bo rešilo na drugi razpravi dne 18. t. m. Upamo, da bo podjetje uvidelo potrebo in upravičenost delavskih zahtev in želja ter jih izpolnilo. Delavstvo je v svojih zahtevah skromno in pravi, da bo za pošteno plačilo tudi pošteno delalo.

Ljubljana

Tobačni delavci. V petek, dne 8. t. m. je bilo v tobačni tovarni v Ljubljani odpuščeni 100 delavk zato, ker ni vodstvo dobilo kredita, da bi se te delavke še nadalje obdržalo v službi. Podružnica se je takoj obrnila na g. ministra dr. Kreka, da o tej stvari intervenira pri upravi monopolov za odobritev kredita in da bi ostale te delavke še nadalje v službi. Gospod minister se je za to zavzel in je takoj interveniral pri upravi monopolov. Tam pa je zvedel, da jim ni nič znanega o kaki redukciji delavk v Ljubljani. Sedaj ne vemo, kje leži krivda radi odpusta teh 100 delavk. So res čudne razmere to! Na eni strani se delavstvo odpušča, a na drugi strani se pa ostalo delavstvo priganja k delu tako, da mora storiti eden za dva, klub temu, da je bilo delavstvo že dosedaj tako preobremenjeno, da komaj zmaguje svoje delo, ker je že vse izmogožno od stradanja. Pa delavstvo bi rado storilo vse z veseljem, kar od njega zahtevajo, samo da bi bilo tudi pošteno plačano. Uprava monopolov pa ima gluha ušesa za vse prošnje delavstva. Ali ni to sramota za upravo monopolov, da pri tako ogromnih dobičkih, ki jih ima, ne zboljša delavstvu razmer? Gospodje na merodajnih mestih, spomnite se že vendar enkrat na nas bedne in stradalajoče in pomislite, kako bi bilo, ako bi imeli vi tako škandalozne plače! Kako bi se Vam potem godilo? Ali bi nas mogoče Vi naučili, kako živeti s 600 do 800 din mesečno in preživljati šest in še več člansko družino?!

Vsemu delavstvu! Maša za pokojnim dr. J. Krèkom, ustanoviteljem kršč. delavske organizacije v tob. tov. bo v nedeljo, dne 17. t. m. ob 8. uri pri č. oo. frančiškanih pri glavnem oltarju. — Bog živi!

Usnjarski delavci. Naš agilni zavedni in poštovni tovariš Jesih Janez, član naše podružnice v tovarni Indus se je poročil z gospodično Kraljič Reziko. Želimo jima v zakonu obilo sreče!

Jesenice

Važno za delavstvo pri K. I. D. Med strokovnimi organizacijami delavstva in vodstvom podjetja bo prihodnje dni podpisana važna pogodba o ustanovitvi posebnega pokojninskega sklada delavstva K. I. D. s posebnim pravilnikom.

Akcija za tak lokalni sklad se je spočela že ob sklepanju sedanje mezdne pogodbe. Vodstvo tovarne je takrat predlagalo zastopnikom delavstva, da naj se ustanovljajo doklada, ki se je dajala delavstvu v malenkostnem znesku na mesec v okviru prejšnje kol. pogodbe ukine in naj se s tem denarjem in še s posebnim prispevkom tovarne in delavstva ustanovi poseben lokalni pokojninski sklad, ki bo olajšal materialno stanje bodočim upokojencem. Pričelo se je z delom za realizacijo na obeh straneh. V več razgovorih se je dosegel sporazum in sledi temu za delavstvo važen akt samo še podpis. Pogodbo bodo podpisale vse štiri strokovne delavske organizacije. Obe stranki sta se tudi sporazumeli, da se pogodba s pravilnikom vred priobči v »Tov. Vestniku«, da bo tako sleherni delavec to pogodbo imel. Statutarno se pravilnik naslanja na pravila Bratovske skladnice. Upravo sklada bodo vršili uradniki Bratovske skladnice po navodilih upravnega odbora skladnice. Pravilnik sam bomo podrobneje obdelali v prvi prihodnji številki našega lista. Do takrat bo po sedanjem videzu pogodba že podpisana. Takrat bo tudi vsak delavec iz našega poročila razvidel višino zneska, ki ga bo plačeval v ta posebni sklad in tudi višino pokojnine, ki jo bo iz tega sklada prejemal.

Velenje

Danes prvič stopa naš novi stanovski list v slovensko javnost. Namenjen je vsemu delavstvu brez razlike strok. Velenjski rudarji ga bomo z veseljem sprejeli, ker se zavedamo, da bo list priobčeval tudi naše zahteve in naše slabe razmere

v pravi luči pokazal vsej slovenski javnosti. Zato naj nihče izmed nas ne bo brez tega glasila, ker bo sicer tak, kot bi imel zavezane oči. Ne bo mu znana nobena stvar, četudi se bo še tako živo tikala delavstva in nas rudarjev.

Plačal in dobil se bo naš novi list tudi pri poverjeniku kot preje »Delavska fronta« ali pa najbolje naravnost pri blagajniku naše Strokovne organizacije rudarjev ZSD v Velenju, tov. Gorogranc Antonu, strelnemu mojstru, ki bo zaračunal poleg članarine obenem tudi naročnino za list. Torej se bo sedaj mesto din 5.— mesečno, plačevalo blagajniku din 7.— mesečno. Preje smo plačevali prav toliko, samo, da smo morali naročnino za Delavsko fronto pošiljati posebej v Maribor. Sedaj pa bo ta stvar enostavnejša, manj bo dela in vse poslovanje bo bolj zanesljivo in sigurno. List bo prihajal na isti naslov, kot preje »Delavska fronta« in ga bo lahko tudi vsak tam dobil.

Za predavanja in sestanke je od sedaj naprej določena vsaka prva nedelja v mesecu po izplačilu mezd tako, da lahko ob tej priliki vsakdo poravnava članarino. Brez discipline ni reda in brez denarja se ne da poslovati, posebno pa tega ne zmore delavska organizacija, ki je navezana izključno na prispevke delavskih rok. Kar daš za organizacijo daš v lastno hranilnico in dobiš na drugi strani v dvojni meri povrnjeno. Vsak, kdor še ni organiziran, mora v organizacijo, ker le tako bomo dosegli uspehe.

Gospodom duhovnikom

Danes brezbožni svet v temeljih ruši božji red v človeški duši, v poedincih in v družbah.

V tujini rušijo cerkve in jih spreminjajo v plesišča in zabavišča, tisoči duhovnikov so zaradi Kristusa umrli mučeniške smrti.

Pri nas doma dolže tamošnje tuje Cerkve, da so same krive svojih težkih preizkušenj in gromadijo zoper nje zlobne laži. Pri nas doma, ko duhovščini ne morejo odrekati socialnosti, skrbijo za reveže in ljudske množice, vseeno padajo križi, se skrunijo svetišča in pokopališča. To so predznakom prihodnjih dni tudi pri nas, če zmaga brezboštvo.

Brezboštvo pa hoče narod spraviti ob vero zlasti preko delavskih mad, kjer je delo sorazmerno najlažje zaradi načina življenja in zaradi krivic, ki jih delavstvo trpi; zavojevalci, sovražniki Cerkve pa trdijo zavedno lažno, da po krivdi Cerkve.

Organizacija ZSD in njen list »Slovenski delavec« sta in hočeta biti strogo delavska pobornika dosledne borbe proti brezboštvo in vsem njegovim pomagačem.

Prosimo gg. duhovnike, ki jim je brezdušno prva skrb, da narod ohrani veran, da podpro našo borbo. Povsod PRIPOROČAJTE NAŠO ZSD IN NJENO GLASILO NAŠEGA »SLOVENSKEGA DELAVCA«.

Strnimo svoje sile, da v javnem življenju dosledno izvajujemo zmago brezkompromisnim katoliškim načelom.

Kaj hoče ZSD?

ZSD hoče, da ostanete Slovenci, da ostanete katoliški. — Bori in borila se bo za vaše koristi in za vaso pravico. Neizprosno napoveduje boj vsem, ki oznanjajo nebesa na zemlji, ustvarjajo pa, kjer moč v roke dobe, pravi pekel revščine, pomanjkanja in trpljenja.

Proti vsem, ki oznanjajo svobodo zaradi osebnih koristi, ki jo v krvi zaduše zopet zaradi osebnih koristi, vstaja ona v imenu poštenja.

Vstaja proti sovražnikom Cerkve in skrunilem cerkva in proti vsem, ki se skrivajo za stene cerkvene, ki ji javno hlinijo vdanost, a tajno proti njej rovarijo, da iz njenih zased pobijajo katoliški delavski pokret.

Zavrača breznarodni internacionalizem.

Pokret ZSD je narodni delavski pokret, ki neče rušiti po zgledu ostalih delavskih pokretov narodove duše in njegovega samoniklega življenja. Ta pokret hoče le dvigati vse že obstoječe velike vrednote in jim v interesu organiziranega delavstva in njegovih pravic pripomoči do popolne zmage.

To so nekateri bistveni sestavni deli gibanja katoliško-dosledne borbene delavske organizacije ZSD. Naloga in dolžnost vsakega zavednega slovenskega katoliškega delavca pa je, da jo z vsemi silami podpre. — Kdor torej stoji še vedno ob strani in čaka, mesto da bi za delo zgrabil z obema rokama in pomagal, čaka in pomaga, da se ruši narod in vera in pravica delavca.

Mladina ZZZ

Z današnjim dnevom stopamo tudi mi mladi delavci na dan. Zelo smo hvaležni ZZZ, da nam je omogočila v svojem glasilu povedati svoje misli in želje. Prav je to in potrebno.

Prav je in potrebno, pravimo, saj dajemo svoje mlade moči tudi mi svojim mojstvom in delodajalcem v rabo in smo zato tudi mi delavci. Tudi nas teže razna vprašanja, na katera si često ne vemo odgovoriti, tako socialna kakor načelna. Socialna vprašanja ne obstojajo le za naše odrasle tovariše, ki se morajo boriti za pravičnost pogodb in primerne mezde, ampak tudi za nas, da se z njimi seznanimo, da spoznamo potrebe in zahteve, pravice in dolžnosti, ki nas čakajo v življenju onstran pomočniškega izpita. So pa tudi načelna vprašanja, ki morajo biti za nas, ki smo in hočemo biti katoliški delavci, vodilna.

Mladina ZZZ hoče hoditi samo po poti pravega in zavednega katolištva. Brezpo-

Dopisi: M. M. »Pri nas smo se začeli prav močno gibati. Nas je že prav lepo število in imamo sleherni sredo svoj sestanek, na katerem razpravljamo o raznih aktualnih zadevah, ki se nas tičejo. Če boste sprejeli naše dopise v 'VESTNIK', se bomo že še kdaj oglasili.« — Prav veseli bomo, če se pogosto oglašate; pa ne le iz vašega konca, tudi od drugod naj se oglase in sporoče, kako kaj napredujejo v zbiranju novih mladih sil. Tudi svoje želje in dvome nam razkrijte. Radi bomo svetovali in pomagali.

A. J. J. a. Tvoj dopis sem z veseljem prejel. Le kar naprej po naznačeni poti! Težave so in bodo, toda vedi, da prihajajo večinoma od nerazumevanja in so tu, ne, da nas premagajo, marveč, da jih mi premagamo. Prišel bo dan, o tem sem gotov, ko nas bodo razumeli.

Pogumno na delo! Bog s Teboj!

I. L. V.—č. Prav vesel sem Tvojega sporočila, zdi se mi pa, da si nekoliko preveč hud na tovariše, ki se menda sestankov nič kaj vneto ne udeležujejo. Veš kaj? Boljše je deset zvestih in za idejo navdu-

gojno hoče v vsem slediti navodilom Kristusovega namestnika. Za nas ni dvomov o postanku in ozdravitvi današnjih nezdravih socialnih razmer.

Mladina ZZZ ne prizna komunističnih gesel o odpravi zasebne lastnine, niti o razrednem boju. Vse to je za človeško družbo škodljivo. Zanj je le ena in edina pot k pravi rešitvi socialnega vprašanja in to je prava, krščanska ljubezen, ki da vsakemu, kar mu gre.

Ta duh mora voditi mladino ZZZ, in te ideje hočemo razširjati med svojimi tovariši, in o teh se razgovarjati v našem listu. Bog in delo! je naše geslo.

Socialno vprašanje. Prejel sem dopis, ki pravi med drugim tudi tole: »...zato bi morda bilo umestno v našem 'VESTNIKU' na kratko in poljudno razpravljati o socialnem vprašanju, zlasti kolikor zadeva vaje in mlade delavce sploh.« — Odgovarjam: Če bo le mogoče, bomo skušali ugoditi tej želji.

šenih, kot pa kup nestanovitnih. Zato posveti vso skrb le najboljšim. Ostali pridejo za njimi. Delaj vztrajno!

Pozdrav! Moli za naše delo!

J. G.—e. Pravilno sodiš. Kar tako naredi; vsako priliko moramo uporabiti za razširjanje naših idej. Opazuj, svetuj, delaj! Pa na Boga ne pozabi! Glej, da bo odsek v St. Vidu skoro ustanovljen.

P. Lj.—a. Fante bo treba opozoriti, da se sestankov vedno in točno udeležijo. Kar sam napravi, saj veš kako. Skrbi za svojo skupino!

F. J. B.—k. Kako bo pri vas, vprašaj? To je od vas, oziroma od Tebe odvisno. Upam, da se prihodnji teden dogovorimo glede vašega krožka. Zberi fante, da, ko pridem, ne najdem dvorane prazne!

Bog živi!

Pomni! V ponedeljek 18. t. m. imajo mestni in okoliški krožki svoj skupni sestanek. Predava podpredsednik ZZZ, tovarš Pirih. Udeležite se ga polnoštevilno! Povabite in opozorite tovariše! Točno ob četrt na osem v mali dvorani Delavske zbornice!

Kričeče razmere v Velenju

Pri nas vladajo nadvse nezdrave razmere v naši industriji. Vsi delavci, kar je zaposlenih v raznih podjetjih, se plačujejo kolikor mogoče nizko tako, da delavec nima sredstev niti za kritje najnujnejših potreb. Blíža se zima, pa primanjkuje tople obleke, primanjkuje kuriva in hrane. Na videz je pogled na industrijo v saških dolini lep, a če le malo povprašajo o razmerah med delavstvom, šele spoznaš pravo stanje in vidiš, da se dalstvo nahaja v vse prej kot lepem položaju. Draginja narašča, plače pa raje padajo, kot bi se dvignile sorazmerno z draginjo. Jasno je, da delavstvo s takimi razmerami ne more biti zadovoljno.

Prizadeti so posebno velenjski rudarji, ki že čez 13 let ne samo, da malo zaslužijo, ampak pri tem malem zaslužku še praznujejo v delovnih dneh. Med tem časom so bile izvršene velike redukcije. Od 890 rudarjev jih danes dela samo še okrog 240 in še ti ne redno. Nekateri delajo samo dva tedna v mesecu, drugi tri tedne in le zelo redki so, ki delajo brez presledka. Kljub temu, da naročila padajo, da je v okolici mnogo brezposelnih rudarjev, da se ob delavnikih praznuje itd., še vedno vlada v rudniku priganjaški sistem, ki le narašča, mesto da bi izginil. Stari izmozgani rudarji se po nepotrebnem sekirajo radi tega, ker ne morejo delati tako kakor mlajši, nihče pa jih ne vpraša, kje so se izrabili in kje so pustili svoje moči. Pravijo, da delajo bolj počasi in če rudar v nenormalnem delu pod težimi okoliščinami ne naredi toliko kot pri delu v normalnih razmerah, ga nahrulijo, mesto da bi se za tako težje delo določila višja nagrada. Če delavec doseže v normalnem delu višje zmogljivosti, se mu pa reče, da tako visoko ne smejo plačati, ker presega delovno pogodbo. Če pa dela normalno, se mu zniža plača. Delavstvu tako ne ostane nobena pot, da bi si pomagalo. Ker je bilo v zadnjem času malo več naročil in je bilo par dni več dela, so takoj padle akordne postavke. Na tak način seveda delavstvu ne bo nikoli pomagano in tudi ne bo moglo napredovati. Draginja narašča, z njo dolgovi, plače pa gredo navzdol. Preje so bile cene življenjskih potrebščin znatno nižje. Saj porabi danes delavec za prehrano Din 200.— do Din 300.— več na mesec kot preje, kakršna je pa družina. Pretekli mesec, dne 9. IX. so se vršila nova pogajanja za novo kolektivno pogodbo za vse državne rudnike v Jugoslaviji. Delavci so stavili zahteve za 40% povišanje

plač, a gospodje od podjetja so se izgovarjali, da imajo dokaze, da se je draginja zvišala samo za 8%. Vendar pa se je zastopniku Delavske zbornice posrečilo dokazati, da se je draginja do pogajanj zvišala za 28%. Seveda danes, ko to pišemo, se je draginja zopet zvišala. Zastopniki podjetij pa so obljubili samo 8% povišek na zaslužek in na drugih ugodnostih. Ker se delodajalci izgovarjajo, da niso pooblašteni pristati na tako povišanje, so se pogajanja odložila za 10—14 dni, a še danes, po enem mesecu, o pogajanjih ni ne duha in sluha. Upamo, da bodo na merodajnih mestih uvideli potrebo za zvišanje in izpolnili upravičene želje in zahteve delavcev posebno z ozirom na njihovo trdo delo.

V prejšnjih časih, ko so bile plače višje, se je od delavca zahtevalo, da je napolnil v 8 urah 4 vozičke premoga. Danes pa se jih zahteva od 10 do 12 na 8 ur. Tako velenjski rudar še nikoli ni garal kot danes. Isto je na zunanem obratu, kjer se dela s skrčenim številom delavstva in nikjer ne manjka priganjačev, ki nikdar ne praznujejo delovnih dni. Delavec mora v delovnih dneh toliko storiti, da se krijejo vsi izdatki, zato se je zdelo nekaterim primerno uvesti posebno priganjaško sredstvo — nagrade, ki se posebej izplačujejo. Zato delavci med sabo kar tekmujejo in drug drugega priganjajo k delu, (tudi priganjač dobi posebno nagrado) da se doseže čim večja produkcija. S takim načinom dela se širi brezposelnost in beda, delavstvo pa si kvari zdravje. Prav te premije so krive novih redukcij. Delavstvo pa jih mora sprejeti, če noče od lakote umreti.

Vsak delavec naj dobi pošteno in primerno plačo od svojega dela, saj je vsak človek vreden življenja in poštenega plačila za svoje delo! Premije in nagrade pa prepustimo kmetom, ki jih dobijo za živino na pregledu za dobro pasmo ali pleme.

OUZD v septembru 1937

Zaposlenost delavstva kaže tudi v septembru 1937 razveseljivo sliko. Povprečno število 102.034 zavarovancev OUZD-a v tem letnem času, v zgodovini OUZD-a še ni bilo doseženo ali celo prekoračeno. V letih gospodarskega blagostanja 1929 in 1930 je znašalo povprečno število v septembru zavarovanih delavcev in sicer:

v septembru 1929 . . .	102.000
v septembru 1930 . . .	101.663

Povprečna dnevna zavarovana mezda še vedno narašča in je znašala v septembru din 24,26 dnevno na 1 zavarovanca.

NAŠI NAMEŠČENCI

Naša tovariška nameščenska organizacija Društvo zasebnih in trgovskih nameščencev Slovenije, centrala v Ljubljani, bo imelo v nedeljo, dne 17. oktobra t. l. ob 10. uri dopolne svoj redni občni zbor v mali dvorani Delavske zbornice v Ljubljani.

Usoda naše ZZZ je bila vedno tesno združena z našo nameščensko organizacijo. Iz nameščenske organizacije so izšli prvi delavci za našo ZZZ, sledeč klicu delavstva, duhovščine in vse naše slovenske katoliške javnosti po brezkompromisni, načelno delavski organizaciji.

Naša nameščenska organizacija spada danes med najmočnejše nameščenske organizacije v naši domovini. Saj šteje po sedanjem stanju nad 1000 članov, in ima 2 podružnici v Ljubljani (ena pa se ustanavlja ravno), po eno podružnico pa v Radovljici, v Novem mestu, v Litiji, Trbovljah, v Slovenjgradcu, v Mariboru, v Trzinu in v Murski Soboti, po vseh večjih krajih pa svoje zaupnike.

Nameščenskemu občnemu zboru tovarišem nameščenskih organizacij želimo mnogo uspeha.

ZAPISANA PRAVICA

Siromaška pravica (A. M.). — Pravite, da vas je podjetnik I. I. neupravičeno odpustil brez odpovedi ter vam noče izplačati odškodnine za čas do preteka odpovednega roka. Vsled tega ste ga namestili iztožiti z »ubožnim spričevalom«, pa vam je županstvo odklonilo izdajo tega spričevala. To pa iz razloga, da imate v novi službi 800 din mesečnega zaslužka in poleg tega pa živite tudi pri svojih starših.

Stališče županstva je napačno. Stranki, ki ne bi zamogla utrpeti stroškov pravde brez škode za svoje potrebno vzdrževanje, zamore podeliti sodišče pravico revnih, ne pa županstvo. Slednje je le dolžno, da izda prošilcu potrdilo o njegovem imovinskem stanju na posebni tiskovini. Te podatke potrdi nato tudi okrajno načelstvo, odnosno v avtonomnih mestih mestno poglavarstvo in tudi davčna uprava v določeni rubriki posvedoči višino davka. Na podlagi takih podatkov pa potem pravno sodišče po svojem preudarku oceni, če zamore prošilec priti do zatrjevanje pravice, ne da bi mu bilo potrebno nositi stroške. Županstvu pri tem podeljevanju nima nič odločati. Pojasnite to stališče na občinskem uradu in če vam kljub temu ne izdajo zaprosenega potrdila, se pritožite na okrajno načelstvo, da bo naložilo županstvu izdajo tega potrdila.

Nedopustnost izvršbe na prejemke (Pr. F.). — Prejeli ste sodni izvršilni sklep, po katerem vam je upnik zarubil za svojo terjatev na kupljenem specerijskem blagu vaše prejemke, ki jih dobivate kot stalni delavec z omejitvijo, da vam mora kljub rubeži ostati letno od celokupnih prejemkov najmanj 6000.— din prostih. Vi pa pravite, da imate komaj 200 din tedenske plače in da tudi niste nikak stalni uslužbenec, ker vam podjetnik zamore odpovedati delo na dogovorjeni 14dnevni rok. Vsled navedenga izvršilnega sklepa vam je podjetnik tudi izjavil, da bo od tedenske plače odtrgoval toliko, da bo zneslo mesečno skupaj 300.— din. Z ostankom pa vaša 3članska družina ne more živeti. Kaj vam je storiti?

Po tem, kar ste povedali, je izvršilni sklep nepravilen. Vi niste noben stalni delavec v smislu zakona, ker zakon točno določa znake, po katerih se zamore sklepati na trajnost (stalnost) službenega razmerja. Zato se obrnite na sodišče, ki je izdalo predmetni sklep ter predlagajte ustavitve izvršbe, ker ni dopustna. Navedite, da ste v smislu zakona nestalen delavec z odpovednim rokom 14 dni in da prejimate mezdo tedensko. Sodišču bo po primernih poizvedbah, če se bodo izkazale kot resnične, izvršbo ustavilo. Kot stalnega uslužbenca je namreč razumeti n. pr. le onega, katerega službeno razmerje je sklenjeno za daljši čas in znaša odpovedni rok najmanj 3 mesece.

Seveda bo zahtevajoči upnik z ozirom na ustavitve izvršbe predlagal proti vam novo izvršbo na mezdo, ki jo prejimate kot nestalni delavec. Taka izvršba je dopustna, vendar pa samo na mezdo, ki je ob času dostave sodnega sklepa podjetniku bila že zaslužena, zapadla, toda uslužbencu še ne izplačana. Nikakor pa ne sme v predmetnem primeru, ko gre za specerijsko terjatev, podjetnik na tak sklep odtrgavati mezdo, ki se bo šele v bodoče zaslužila. Prejeti mora zopet nov sklep in to ravno na plačilni dan — ozirom ob zapadlosti mezde. Zato taka izvršba praktično nima dosti pomena in običajno ne vodi do uspeha. Težko se namreč dostavi sodni sklep podjetniku ravno oni dan, ko bi mezda zapadla v plačilo. Ne gre namreč za to, da je mezda že zaslužena. To ne zadošča, mora biti tudi že zapadla, t. j., da je prišel že plačilni dan. Šele če ta dan pride izvrš. dovolilo, je potem izvršba

uspešna. Tako n. pr. dobi podjetnik sodno dovolilo v petek, plačilni dan pa je šele v soboto. V tem primeru se od zaslužka ne sme ničesar odtrgati. Kajti v petek je bila mezda pač že zaslužena, ni pa še zapadla v plačilo, t. j., da bi jo podjetnik že moral izplačati.

PO SVETU

Cürich proti komunizmu. Radikalna stranka cüriškega kantona je podvzela po manifestu cüriške agrarne stranke živahno akcijo, katere cilj je, da se prepreči delo komunistične stranke. V vsej Švici se smatra delo komunistične stranke kot protinacionalno v službi Moskve. Zato se občuti vedno večje nerazpoloženje proti komunistom in se more pričakovati dan, ko bodo komunistom zaprta vrata Švice.

Pariz razveseljuje. V Pariz je prispel pevski zbor sovjetske rdeče armade pod vodstvom kapelnika Aleksandrova.

Verouk pri maturi. V vseh srednjih šolah nacionalistične Španije, se mora po ukazu generala Franca, polagati pri maturi tudi izpizit iz verouka.

Kamen je dobil v glavo. Na zborovanju angleških fašistov je voditelju Siru Osvaldu Mosleyu, ko je stopil na govorniško tribuno, zagnal nekdo kamen v glavo. Mosley je dobil hud pretres možganov.

Belgijski socialisti so pretrgali prijateljstvo s komunisti. Ta sklep je padel na kongresu socijalistične stranke v Bruslju. Kdaj bo pri nas?

Angleška delavska stranka ima novega voditelja. Dosedanji voditelj major Athlee ne bo več kandidiral. Za njegovo mesto se tepejo trije kandidati.

Litvinov bolan. Poleg sladkorne bolezni je obolel še za žolčnimi kamni. Z Dunaja ga je prišel zdraviti dr. Vojnovski.

Za Habsburžane se bori vodja madžarskih malih kmetov. Tibor Eckhard se je začel z vso silo potegovati, da se vrnejo Habsburgovci na madžarski prestol. Njegove želje so povzročile precej komentarjev.

Chamberlain piše Italiji, da bo Anglija priznala generala Franca in zasedbo Abesinije. — Kot predpogoj pa zahteva, da italijanske čete odidejo iz Španije.

Kardinal Verdieu odobrava stališče španskih škofov, izdano v zagovoru nacionalistov. Kardinal pravi, da je španska državljanska vojska v svojem bistvu borba med krščansko civilizacijo in boljševiškim brezbožstvom.

Kominterneta neti. Do zadnjega se je mislilo, da je bil morilec angleškega policijskega komisarja v Nazaretu Arabec. Toda pred kratkim so odkrili morilca v nekem armenskem komunistu, ki je nedavno prišel iz Amerike in je nastopal pred Arabci kot »armenski lev«. Umor je bil storjen z namenom, da se skale odnošaji med Veliko Britanijo in arabskim prebivalstvom.

DROBNE DOMAČE

Združena opozicija je sklepala. Hrvatska kmetijska stranka in samostojna demokratska stranka, združeni v kmetijski demokratski koaliciji, narodna radikalna stranka in zemljoradniška stranka po več dnevih pogovorih še vedno niso rešile hrvatskega vprašanja, zaradi katerega smo mislili, da so se gospodje v glavnem zbrali. Sklenjen je bil le neki sporazum, kako priti do sporazuma. Slovenska združena opozicija z dr. Pucem in Korunom pa poje ode na čast sporazuma, kar se seveda ne more izvršiti brez dr. Pucove ugotovitve, da se Slovenci Hrvatom ne dopademo, ker je v Sloveniji preveč Korošcev in njegovih prijateljev. Ta ugotovitev, kakor se vidi, ni po volji dr. Pucovi politični karijeri, zato se takoj potrošta, »da dr. Korošec ne predstavlja vseh Slovencev.« Vprašanje je le, koliki del ostanka pripada dr. Pucu.

Modernizacija ceste proti Brezjam. Kraljevska banska uprava je razpisala I. javno pismo licitacijo za dograditev ceste Naklo—Brezje. Proračunska vsota znaša 2.202.625.— din. Tako bo počasi Gorenjska dobila lepe ceste, delavci pa kruh.

Avtomobilska nesreča. Konjiški industrialec in lastnik usnjarne Alfred Lavrich (znan članstvu ZZZ iz konjiških dogodkov) se je v Domžalah težko ponesrečil. G. Lavriča je volan stisnil v trebuh tako, da je dobil težke notranje poškodbe.

Prosvetna zveza je imela 7. t. m. občni zbor, ki je pokazal, da so mrtva leta, ki so nastala ob času diktature, premoščena in da gre nasproti novim velikim nalogam in uspehom za duhovno korist slovenskega naroda.

List izdaja za konzorcij: Preželj Francé, Ljubljana. — Urejuje: Križman Andrej, kaplan, Jesenice. — Za uredništvo odgovarja: Pirih Milko, Ljubljana. — Za Mišijonsko tiskarno: Jožko Godina, Groblje.